

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/214/2022
Identifikačné číslo spisu: 4120202502
Dátum vydania rozhodnutia: 16.01.2024
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2024:4120202502.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci starostlivosti o maloleté deti: S. Q., narodená XX. X. XXXX a U. Q., narodená XX. R. XXXX, obe bytom u matky, zastúpené kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny, Štefánikova tr. 88, Nitra, deti rodičov: matky Q. B. Q., narodenej XX. W. XXXX, bytom V. W. XX, K. Z., zastúpenej JUDr. Jaroslavom Madarászom, advokátom so sídlom Farská 25, Nitra, a otca H. Q. Q., narodeného XX.E. XXXX, bytom Z. Q. XXXX/X U., K., zastúpeného JUDr. Zuzanou Jožovou Boreckou, advokátkou so sídlom Sládkovičova 7, Nitra, v konaní o návrhu otca na zmenu úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom a iné, o dovolaní otca, H. Q. Q. proti rozsudku Krajského súdu v Nitre, zo dňa 08. marca 2022, č.k. 12CoP/48/2021-680, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a proti výroku I. rozsudku Krajského súdu v Nitre, zo dňa 08. marca 2022, č.k. 12CoP/48/2021-680.

Z r u š u j e rozsudok Krajského súdu v Nitre zo dňa 08. marca 2022, č. k. 12CoP/48/2021-680 v napadnutom výroku II. a súčasne z r u š u j e rozsudok Okresného súdu Nitra zo dňa 17. septembra 2021 č.k. 11P/47/2020-573 vo výroku I. týkajúcom sa zamietnutia návrhu na striedavú osobnú starostlivosť a vec v r a c i a Okresnému súdu Nitra na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Nitre (ďalej len „odvolací súd“) výrokom I. zamietol návrh otca na pribratie osobitného subjektu do konania a výrokom II. potvrdil rozsudok Okresného súdu Nitra (ďalej len „súd prvej inštancie“) zo dňa 17. septembra 2021 č.k. 11P/47/2020-573 vo výroku týkajúcom sa zamietnutia návrhu otca na striedavú osobnú starostlivosť.

2. Odvolací súd zamietnutie návrhu otca na pribratie osobitného subjektu do konania odôvodnil tým, že v mimosporových konaniach týkajúcich sa detí môže súd podľa § 12 ods.2 CMP do konania pribratť orgán sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately alebo právno ochranné subjekty, ktoré môžu

vykonávať procesné práva a povinnosti s obmedzením tých, ktoré majú dopad do sféry hmotného práva. Otec neuviedol podrobnejšie dôvody, pre ktoré takýto návrh podáva, okrem údajnej námietky matky o zaujatosti kolízneho opatrovníka, čo však matka poprela a čo napokon aj vyplýva z jej podaní, keďže v konaní nenamietala nestrannosť kolízneho opatrovníka, ale len nestrannosť psychologičky RPPS, ktorá podľa nej podala správu nezodpovedajúcu skutočnému priebehu pohovoru s rodičmi. Odvolací súd konštatoval, že otec neuviedol, na koho strane má tento osobitný subjekt v konaní stáť a čiže záujmy má chrániť a obhajovať a prečo svoj návrh v zastúpení advokátkou oprel o ustanovenie § 95 CSP, a nie o relevantné ustanovenie § 12 ods. 2 CMP v nadväznosti na ustanovenie § 2 ods. 2 CMP. Až na námietku matky doplnil, že osobitný subjekt má v konaní stáť na strane maloletých detí za súhlasu kolízneho opatrovníka, pričom právnu kvalifikáciu svojho návrhu nezmenil a opätovne bližšie nezdôvodnil. V tomto prípade odvolací súd prihliadal na obsah návrhu otca, ktorý nezdôvodnil, z akého osobitného predpisu má podľa jeho názoru vyplývať potreba pribratia ním uvedeného subjektu (§ 12 ods. 2 CMP), a s ohľadom na obsah celého spisu konštatoval, že maloleté deti majú na základe ustanovenia § 31 ods. 2, 4 Zákona o rodine uznesením súdu prvej inštancie č. k. 11 P/47/2020-75 zo dňa 08.03.2020 v konaní ustanoveného kolízneho opatrovníka - Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Nitre, ktorý má deti zastupovať a chrániť ich práva a právom chránené záujmy.

3. Odvolací súd ďalej zistil, že súd prvej inštancie sa v danom prípade nestotožnil s formou striedavej osobnej starostlivosti (ďalej „SOS“), ktorú navrhoval otec a neskôr aj kolízny opatrovník a návrh otca zamietol. Nepriklonil sa však ani k doterajšej úprave styku podľa rozvodového rozsudku. Prihliadol na súčasné problematické vzťahy rodičov, ktoré deti vnímajú, čo ich môže zraňovať a môže poznačiť ich ďalší zdravý a priaznivý vývoj, ktorým v súčasnej dobe prechádzajú a budú prechádzať aj v ďalšom období. V konaní nebolo preukázané, že by SOS bola pre deti najlepším riešením. V procese ich fyzického a duševného rozvoja je práve matka detí prioritnou vzťahovou osobou a jej bytostné postavenie bude v ďalšom období nezastupiteľné, čo sa týka ich psychického a fyzického vývoja. U rodičov je potrebné, aby boli pripravení rešpektovať názor svojich detí a aby v starostlivosti o ne dosiahli najoptimálnejšie riešenie, ktoré si budú želať i samotné deti. Čo sa týka úpravy styku, túto súd zmenil, pretože podľa tvrdení oboch rodičov už nezodpovedá potrebám detí.

4. Odvolací súd dospel k záveru, že s odstupom dvoch rokov od rozhodnutia súdu v rozvodovom konaní, kedy mal otec priamu možnosť navrhnúť SOS maloletých detí, tak neurobil a sám v návrhu na rozvod manželstva v podstate navrhol deti na čas po rozvode zveriť do osobnej starostlivosti matky v zmysle uzavretej dohody. Ak sa takto rozhodol postupovať pred pomerne krátkym časom, bolo potrebné v konaní o zmenu rozsudku č. k. 24P/327/2017-17 zo dňa 23.01.2018 uviesť, ako sa oproti januáru 2018 vo vzťahu k deťom závažne zmenili pomery na strane účastníkov v súlade s vyššie citovanými zákonnými ustanoveniami. Súd prvej inštancie aj bez návrhu vykonal dokazovanie, ktorého výsledky jednoznačne nesvedčia o tom, že skutočne došlo k takej relevantnej zmene pomerov na strane účastníkov konania, pre ktorú by bolo potrebné pôvodné rozhodnutie zmeniť. V bode 10 odôvodnenia rozsudku súd prvej inštancie uviedol všetky podstatné dôkazy, ktoré v konaní vykonal a na podklade ktorých potom vo veci rozhodol. Pokiaľ súd presne do odôvodnenia svojho rozsudku necitoval obsah správ z rozhovorov s deťmi z konkrétneho dňa, vykonaných na RPPS, je zrejmé, že z nich vychádzal a čiastočne z ich obsahu v rozsudku aj uviedol (body 12 a 16 odôvodnenia). Z odôvodnenia rozsudku súdu prvej inštancie ako aj z obsahu celého súdneho spisu, t. j. aj zo správ psychologičky RPPS po niekoľkých pohovoroch s deťmi, vyplýva, že SOS v konečnom dôsledku výslovne odporučená nebola a že bola navrhnutá ďalšia spolupráca s rodinou. Nie je preto skutočne jasný dôvod posunu v prezentovanom stanovisku kolízneho opatrovníka ohľadom návrhu na úpravu SOS v jeho konečnom vyjadrení, čo podrobnejšie nezdôvodnil a nepovažoval za vhodné zdôvodniť to ani následne v podanom odvolaní, v ktorom v podstate nič závažné súdu prvej inštancie nevytýkal. Vykonaným dokazovaním po výsluchu detí bolo zjavné, že maloletá S. navrhla, aby to zostalo tak, ako to je, z čoho bolo možné vyvodiť, že neinklinuje k striedavej osobnej starostlivosti, a maloletá U. by aj súhlasila, avšak z konečného záveru súdu prvej inštancie možno vyvodiť, že by nebolo vhodné, aby u jedného dieťaťa bola nariadená SOS a druhé dieťa by zostalo v osobnej starostlivosti matky, teda aby osobná starostlivosť u každého dieťaťa prebiehala inak. Avšak aj keď súd má prihliadať pri rozhodovaní na stanovisko detí, pri prednesení tohto stanoviska detí je vždy nutné vychádzať z objektívne posudzovaných skutočností

svedčiacich o skutočnej potrebe daného rozhodnutia na podklade dôkladne zistených rodinných pomerov a vzájomných vzťahov, pri konštatovaní podstatnej zmeny pomerov oproti predchádzajúcemu rozhodnutiu súdu. Ak je účastníkom konania maloleté dieťa, koná súd v jeho najlepšom záujme a ak je to vhodné s ohľadom na vek a rozumové schopnosti, informuje dieťa o všetkých podstatných otázkach týkajúcich sa priebehu konania a veci samej.

5. Dovolací súd konštatuje, že výrok III. rozsudku odvolacieho súdu, ktorým odvolací súd zrušil rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku týkajúcom sa úpravy styku otca a maloletých detí a vo výroku o trovách konania pred súdom prvej inštancie, nie je predmetom dovolacieho konania.

6. Proti napadnutým výrokom rozsudku I. a II. odvolacieho súdu, podal otec v zastúpení advokátkou včas dovolanie s tým, že uplatňuje dovolacie dôvody podľa § 420, písm. f) CSP a podľa § 421 ods. 1 písm. a), b) CSP.

7. Dovolací dôvod podľa § 420, písm. f) CSP dovolateľ uplatnil proti výroku I. napadnutého rozsudku, ktorým zamietol návrh otca na pribratie osobitného subjektu do konania. Krajský súd v Nitre nepripustil odvolanie, a to napriek tomu, že rozhodol rozsudkom a v zmysle ustanovenia § 355 a § 356 zákon odvolanie nevyklučuje, čím nesprávnym procesným postupom mu znemožnil ako strane, aby uskutočňoval nemu patriace procesné práva a povinnosti v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Súčasne poukazoval na podanie matky maloletých detí adresované kolíznemu opatrovníkovi a to „žiadosť o odročenie vypočutia detí, maloletých detí Q.B. vedenej na Okresnom súde Nitra pod spisovou značkou 11 P/47/2020 zo dňa 25.06.2020 (čl. B1-132)“, v ktorom matka maloletých detí okrem iných klamlivých tvrdení a osočovaní otca maloletých detí a konajúceho kurátora výslovne uviedla, že má dôvodné pochybnosti, že ÚPSVaR Nitra v zastúpení V. nekoná nestranne a riadi sa záujmami otca. Tým je podľa dovolateľa daná potreba, aby na strane maloletých detí vystupoval aj nezávislý subjekt.

8. Dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods.1, písm. a) CSP tvrdil, že odvolací súd sa v rámci svojho procesného postupu odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho dovolacieho súdu podľa uznesenia Najvyššieho súdu SR zo dňa 27. júna 2018 sp. zn. 5 Cdo/103/2018 (požiadavka zvukového záznamu z výsluchu maloletého dieťaťa), keď v odvolacom konaní neuznal za procesnú vadu skutočnosť, že súd prvej inštancie nevyhotovil resp. neprístupnil zvukový záznam z výsluchu maloletých detí (body 25 a 26 napadnutého rozsudku), hoci najvyšší súd v konaní sp. zn. 5 Cdo/103/2018, pre takúto vadu napadnutý rozsudok zrušil.

X. Dovolateľ v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods.1, písm. b) CSP namietal potvrdenie rozsudku súdu prvej inštancie vo výroku o zamietnutí návrhu otca maloletých detí na striedavú osobnú starostlivosť s tým, že odvolací súd zároveň konštatoval, že niektoré vytknuté vady aj vady odôvodnenia rozsudku sú s ohľadom na to, čo zo spisu vyplýva na mieste, no tieto odvolací súd nepovažoval za také, ktoré by mohli zvrátiť výsledok konania vo výroku o zamietnutí jeho návrhu na striedavú osobnú starostlivosť maloletých detí. Paradoxne odvolací súd výrokom III. rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku týkajúcom sa úpravy styku maloletých detí zrušil, a v tejto časti vrátil vec súdu prvého stupňa na ďalšie konanie a nové rozhodnutie z dôvodu, že súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby strane uskutočňovali im procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Dovolateľ zdôraznil, že konanie o striedavej osobnej starostlivosti k maloletým deťom ako aj úprava styku rodiča s deťmi je jednotným konaním o výkone rodičovských práv a povinností. V tomto konaní súd nie je viazaný návrhmi účastníkov konania a môže aj bez návrhu konať. Má za to, že ak odvolací súd skonštatoval, že rozhodnutím o zmene úpravy styku s deťmi súd prvej inštancie nesprávnym procesným postupom znemožnil, aby strany uskutočňovali im patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, odvolací súd zároveň nemôže skonštatovať, že určitá forma výkonu rodičovských práv a povinností (SOS) je vylúčená. Dovolateľ tu súčasne videl naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods.1 písm. b) CSP, s tým, že ide o právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola ešte vyriešená. Nesprávne posúdenie právnej otázky videl v tom, že v konaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností

(podľa § 111 písm. b) CMP) nie je možné za daných okolností oddeliť konanie o určitej forme starostlivosti rodičov o svoje maloleté deti (napríklad SOS). Uviedol, že vzájomné rodinné vzťahy medzi rodičmi a deťmi ako aj medzi rodičmi navzájom sú tak dynamické, že vylúčiť určitú formu starostlivosti v čase, keď sa vraciajú do súdu prvej inštancie na nové konanie, kde môže prebiehať ďalšie zdĺhavé dokazovanie, je nepochybné odňatím práva na spravodlivý proces. Namietal, že odôvodnenie odvolacieho súdu je rozporné, pretože na jednej strane tvrdí, že nie je dôvod na zmenu pôvodného rozsudku lebo z obsahu spisu nevyplýva preukázanie závažnej zmeny pomerov účastníkov, avšak na druhej strane odvolací súd mal za to, že k podstatnej zmene pomerov došlo vo vzťahu k úprave styku maloletých detí s otcom, keď v tomto prípade o návrhu nerozhodol sám, ale v tejto časti je rozhodnutie súdu prvého stupňa zrušené a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

10. Dovolateľ súčasne uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Uviedol, že rozhodnutie o návrhu otca na zmenu výkon rodičovských práv a povinností k maloletým deťom sa opiera o ustanovenie § 26 a § 24 ods. 2 zákona o rodine ako aj ustanovenie § 121 C M P. Odvolací súd v bode 28 odôvodnenia napadnutého rozsudku tvrdil, že relevantné zákonné ustanovenia právna zástupkyňa otca neuviedla vo vzťahu k podstatnej zmene pomerov.

11. Dovolateľ v dovolaní v bode 2.4. - 2.8. ďalej namietal skutočnosti ohľadne zistenia skutočného stavu, s ktorými sa dovolací súd oboznámil. Tieto sa týkali jeho postoja k vykonanému dokazovaniu, zistenému skutkovému stavu, ktorý vyhodnotil ako absolútne neakceptovateľné a privilegovaný kult materstva. Namietal, že striedavú starostlivosť oboch rodičov odporučil po vykonanom dokazovaní kolízny opatrovník, ktorý ako jediný v konaní zastupoval maloleté deti. Dovolateľ namietal, že odvolací súd ako aj súd prvej inštancie ignorovali mimosúdnu dohodu, podpísanú matkou maloletých detí. Dovolateľ v závere uplatnil aj dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP s tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo aj od vyriešenia právnej otázky pri riešení, ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej odvolacieho súdu prezentovanej v uznesení Najvyššieho súdu z 27. júna 2018 spisová značka 5 Cdo 103/2018.

12. Dovolateľ navrhoval, aby dovolací súd napadnutý rozsudok Krajského súdu v Nitre vo výroku I. II. zrušil a zároveň navrhoval, aby odvolací súd zrušil aj rozsudok Okresného súdu v Nitre č. k. 11P 47 2020 - 573 zo dňa 17. septembra 2021, keďže sa domnieva, že nápravu možno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a navrhoval, aby najvyšší súd vrátil vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

13. Kolízny opatrovník vo vyjadrení zo dňa 16.06.2022 k dovolaniu otca maloletých detí uviedol, že na základe rozsiahleho vykonaného dokazovania najmä v zmysle pohovoru s maloletými deťmi, ktorý bol na oddelení SPODSK vykonaný 26.06.2020 a opakovane dňa 05.10.2020, ďalej v zmysle správy RPPS z 15.12.2020 má za to, že v najlepšom záujme maloletých detí je ich zverenie do striedavej osobnej starostlivosti v rozsahu ako to navrhla právna zástupkyňa otca detí. Otec maloletých detí sa voči predmetnému rozhodnutiu odvolal, rovnako sa odvolal aj kolízny opatrovník a navrhol odvolaciemu súdu, aby napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. K návrhu otca na prijatie osobitného subjektu do konania sa kolízny opatrovník nevyjadruje. Považuje tento návrh za predčasný. Orgán SPODSK má naďalej za to, že v najlepšom záujme maloletých detí ich zverí do striedavej osobnej starostlivosti rodičov.

14. Matka maloletých detí vo vyjadrení zo dňa 24.04.2022 k dovolaniu otca v zastúpení advokátom uviedla že podľa jej názoru otec nepreukázal splnenie podmienok dovolania v zmysle § 420 písm. c) CSP, a preto navrhovala, aby Najvyšší súd dovolanie otca podľa § 447 písm. c) CSP odmietol, pretože dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolenie prípustné, matka maloletých detí poukazovala na skutočnosť, že mnohé jej vyjadrenia a tvrdenia sú zo strany otca maloletých detí v jeho podaniach vedome a cielene uvádzané nesprávne, prípadne sú jej prisudzované vyjadrenia, ktoré nikdy nepovedala. Ďalej namietala, že dochádza k dezinterpretácii vyjadrenia kolízneho opatrovníka. Je presvedčená, že odvolací súd postupoval správne, keď návrh otca maloletých detí na pribatie osobitného subjektu do konania zamietol.

15. Čo sa týka odvolania voči tomuto rozhodnutiu poukazuje na to, že ide o rozhodnutie odvolacieho súdu, odvolanie nie je prípustné, pretože podľa § 355 CSP a nasl. zákon pripúšťa možnosť podať odvolanie len proti rozsudku súdu prvej inštancie a proti uzneseniu súdu prvej inštancie. Matka sa stotožnila s dôvodmi odvolacieho súdu uvedenými v napadnutom rozsudku bode 15 a 16 a rozhodnutie považovala za vecne správne. Kolízny opatrovník taktiež nenavrhol pribratie takéhoto subjektu do konania. Pokiaľ išlo o dovolanie proti výroku rozsudku odvolacieho súdu, ktorým potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie o zamietnutí návrhu otca maloletých detí na striedavú osobnú starostlivosť rodičov o maloleté deti, považuje matka v tejto časti dovolanie za neopodstatnené a toto navrhovala odmietnuť. Podľa jej názoru v konaní nedošlo k procesným vadám, ktoré by znemožnili otcovi maloletých detí ako procesnej strany uplatňovať práva v takej miere, že by došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Poukázala na to, že od narodenia sa o ne stará a v prevažnej miere sama zabezpečovala starostlivosť o obe deti, otec nemal o rodinu a deti záujem. Záujem začal prejavovať až odchodom matky zo spoločnej domácnosti. Namietala, že zmena pomerov v zmysle ust. § 26 zák. č. 36/2005 Z.z. Zákona o rodine neznamená len zmenu v dôsledku plynutia času a zmenu materiálnych potrieb detí, prípadne zmenu času styku detí s otcom. Zmenu pomerov, ktorú otec maloletých detí nesprávne uvádza ako v konaní jasne danú, má v tomto prípade predstavovať to, ako sa v čase od poslednej úpravy zmenili pomery, nie však akékoľvek pomery, ale tie, ktoré odôvodňujú zmenu zverenia maloletých detí do osobnej starostlivosti matky do striedavej osobnej starostlivosti. Otec maloletých detí v konaní nepredložil žiadne dôkazy ani tvrdenie ako sa v tomto smere zmenili pomery.

16. Otec maloletých detí vo vyjadrení zo dňa 06. septembra 2022 k vyjadreniu matky uviedol že k návrhu na pribratie osobitného subjektu zdôrazňuje, že to bola práve matka maloletých detí, ktorá tvrdila, že kolízny opatrovník je zaujatý a že svoje odvolanie riadne neodôvodnil. Namietal, že v tejto časti mal odvolací súd rozhodnúť vo forme uznesenia a že v danom výroku rozhodoval ako súd prvej inštancie a nie ako odvolací súd. Zdôraznil, že dovolanie bolo podané na základe kumulácie dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP, podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP ako aj z dôvodov podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ku ktorým sa však matka maloletých detí vôbec nevyjadřila. Žiadnou skutkovou ani právnou argumentáciou nevyvrátila namietané vady konania. Pokiaľ matka maloletých detí tvrdí, že nedošlo k zmene pomerov, išlo o skutkovú otázku, ktorá nie je predmetom prieskumu dovolacieho súdu, ale dovolacou otázkou je, či v konaní o výkone rodičovských práv a povinností nie je možné za daných okolností oddeliť konanie o určitej forme starostlivosti rodičov o svoje maloleté deti, keďže odvolací súd zmenu pomerov na zmenu úpravy styku videl a v tejto časti vec vrátil na nové konanie. Rovnako tvrdenie matky, že deti preferujú matku a doma sa cítia v bydlisku matky, je otázkou skutkovou. Ide o ďalšiu skutkovú otázku, ktorá nie je predmetom dovolacieho konania. Súčasne poukázal na vyjadrenie kolízneho opatrovníka, že v najlepšom záujme maloletých detí je ich zverenie do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov. S touto otázkou sa odvolací súd ani súd prvej inštancie riadne nevyrovnali.

17. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že otec maloletých detí dovolanie podal v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP), podľa § 447 písm. f) CSP odmietol dovolanie smerujúce proti výroku I. (ktorým odvolací súd zamietol návrh otca na pribratie osobitného subjektu do konania), pretože nebolo odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi. Súčasne dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné proti výroku II. napadnutého rozsudku. Dovolací súd preto napadnutý rozsudok vo výroku II. zrušil podľa § 449 ods.1 CSP a súčasne podľa § 449 ods.2 CSP zrušil rozsudok súdu prvej inštancie aj vo výroku I. týkajúcom sa zamietnutia návrhu na striedavú osobnú starostlivosť a podľa § 450 CSP vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie za účelom spoločného prejednávania s konaním o úprave styku otca a maloletých detí, na ktoré ďalšie konanie a nové rozhodnutie vec vrátil odvolací súd.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

18. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

19. Dovolací súd poukazuje na to, že Krajský súd v Nitre konal ako odvolací súd a návrh otca na pribratie osobitného subjektu do konania bol podaný v rámci odvolacieho konania, preto všetky rozhodnutia vydané v rámci odvolacieho konania majú procesnú povahu rozhodnutí odvolacieho súdu a nie súdu prvej inštancie. Odvolanie je riadnym opravným prostriedkom proti rozhodnutiu súdu prvej inštancie (§355 CSP). Z odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, nevyplýva nepresvedčivosť, ani taká aplikácia, ktorý by bola popretím účelu a zmyslu aplikácie ustanovenia § 12 ods.2 CMP. Úlohou osobitného subjektu nie je nahrádzať činnosť kolízneho opatrovníka. Dovolací súd v tejto časti nezistil naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420, písm. f) CSP.

20. Pokiaľ ide o zamietnutie návrhu otca na striedajú osobnú starostlivosť, v tejto časti sa rozhodnutie súdu prvej inštancie ani odvolacieho súdu dostatočne nevyrovnali so stanoviskom kolízneho opatrovníka, ktorý vyhodnotil, že najlepším záujmom maloletých detí je zmena rozhodnutia a zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti rodičov. Ide o zisťovanie skutočného stavu vecí, kde činnosť kolízneho opatrovníka je nezastupiteľná. Pokiaľ majú súdy pochybnosti o zisteniach kolízneho opatrovníka musia identifikovať, ktoré skutočnosti žiadajú dodatočne preveriť. Dovolací súd v tejto časti konštatuje naplnenie dovolacieho dôvodu podľa § 420,písm.f) CSP.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1, písm. a) CSP

21. Podľa § 421 ods.1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok („CSP“) dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu.

22. Dovolací súd zistil, že odvolací súd v bode 26 uviedol, že „....V posudzovanej veci s poukazom na najlepší záujem detí ako základné kritérium pri všetkých úkonoch súdu, ktoré sa týkajú detí, za zohľadnenia 51. 5 písm. g) základných zásad Zákona o rodine odvolací súd dospel k záveru, že v prípade zvukových záznamov z pohovorov s maloletými deťmi sledujúc uvedenú zásadu, implementovanú do Základných princípov mimosporového konania (čl. 4 CMP) nie je možné automaticky aplikovať ustanovenie § 98 ods. 2 CSP. Vzhľadom na absenciu osobitného ustanovenia v tomto smere v rozhodujúcom procesnom predpise (CMP) má odvolací súd za to, že za použitia čl. 3 ods. 2 Základných princípov CMP a v súlade s ustanoveniami čl. 1, 2 a 4 Základných princípov CMP s prihliadnutím na konkrétne okolnosti prípadu, postup rodičov detí v konaní, ich pretrvávajúci rodičovský konflikt a prežívanie maloletých detí súd prvej inštancie postupoval správne, keď v elektronickom súdnom spise nesprístupnil záznam z výsluchu maloletých detí. V danom prípade bola z pohovoru vyhotovená zápisnica, ktorá je súčasťou súdneho spisu a z ktorej je zrejmé, ako pohovor prebiehal“.

23. Dovolací súd zistil, že Najvyšší súd SR v druhovo odobnej veci v uznesení sp.zn. 5Cdo/103/2018 zo dňa 27.06.2018 v bode 15 uviedol, že : „....V prejednávanom prípade súd prvej inštancie pri vykonávaní dôkazu výsluchom maloletej S. S., uskutočneným dňa 19. apríla 2017 v budove ÚPSVáR v Bratislave na Svoradovej ulici za prítomnosti kolízneho opatrovníka, nepostupoval v súlade s vyššie citovaným ustanovením § 98 ods. 1 CSP, keď namiesto vykonania záznamu z tohto výsluchu technickým zariadením, zaznamenal výsluch maloletej v listinnej forme, (ktorá nemá ani formu zápisnice v zmysle § 99 CSP), čím porušil ustanovenie § 98 ods. 1 CSP a dopustil sa vady konania v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP, ktorá spočíva v tom, že výsluch maloletej Kataríny S, vykonaný za účelom zistenia jej názoru na udelenie súhlasu s trestným stíhaním otca, nebol vykonaný zákonom predpísaným spôsobom. V tejto súvislosti dovolací súd uvádza, že na uvedenom závere nič nemení ani skutočnosť, že dovolateľ bol s výsluchom maloletej, zachyteným v písomnej forme - čl. 60 spisu, (ktorá však nespĺňa zákonom požadované náležitosti, keďže zákon vyžaduje, aby bol pri vykonávaní

dôkazu vyhotovený zvukový záznam, prípadne aj zápisnica) dňa 27. apríla 2017 oboznámený (č.l. 69 spisu), pretože len dôkaz vykonaný zákonom predpísaným spôsobom (§ 187 CSP) možno považovať za relevantný dôkaz, a) ku ktorému sa môže účastník konania relevantným spôsobom vyjadriť a b) ktorý je tak z hľadiska obsahového ako aj z hľadiska formálneho spôsobilý presvedčivým spôsobom prispieť k zisteniu skutkovému stavu veci, ktoré (zistenie) tvorí základ pre spravodlivé, správne a zákonné rozhodnutie v každom jednotlivom konkrétnom prípade.“

24. Dovolací senát konajúci vo veci sp. zn. 7Cdo/214/2022 konštatuje, že tejto veci časovo predchádza uznesenie najvyššieho súdu zo dňa 27.06.2018 sp. zn. 5 Cdo/103/2018 (publikované ASPI ako JUD2884270SK), vytvorilo prejudikáciu k zaznamenávaniu procesných úkonov (§ 98 ods.1 CSP) v konaniach vo veciach starostlivosti o maloletých podľa § 111 CMP. Z obsahu správy kolízneho opatrovníka z rozhovoru s maloletými deťmi zo dňa 09.10.2020 vyplýva, že „ oboch detí sme sa opýtali, či môžeme rozhovor nahrávať, s čím maloleté deti nesúhlasili, dôvod nám uviedli až v závere rozhovoru“. Dovolací súd konštatuje, že maloleté deti nemôžu odmietnuť, aby z ich výsluchu kolíznym opatrovníkom bol vykonaný záznam technickým zariadením na zaznamenávanie zvuku , môžu sa však vyjadriť jeho sprístupneniu rodičom v zmysle § 43 ods.1 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine. Názoru maloletého dieťaťa musí byť venovaná náležitá pozornosť zodpovedajúca jeho veku a rozumovej vyspelosti.

25. Predikátúra dovolacích senátov t.j. časovo predchádzajúca rozhodovacia činnosť v druhovo rovnakých veciach najvyššieho súdu je pre dovolacie senáty záväzná v tom, že pokiaľ by senát pri svojom rozhodovaní dospel k záveru ktorý je odlišný, musel by predložiť vec veľkému senátu postupom podľa § 48 ods.1 CSP. Ide o druhovo rovnaký problém zaznamenávania výsluchu maloletých do zvukového záznamu. Dovolací súd konštatuje, že logickým argumentom a maiori ad minus možno dospieť k záveru, že výsluch maloletého dieťaťa za účelom trestného stíhania jej otca (skutkový stav veci sp.zn. 5 Cdo/103/2018) je závažnejšia a citlivejšia vec ako výsluch maloletých za účelom posúdenia okolností na striedajú osobnú starostlivosť rodičov vo veci Okresného súdu Nitra sp.zn. 11P/47/2020. Na základe týchto úvah dovolací senát dospel k záveru, že judikátúra najvyššieho súdu založená uznesením NSSR sp. zn. 5 Cdo/103/2018, body 14, 15 sú aplikovateľné. Z napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nevyplýva, že by sa Krajský súd v Nitre argumentačne vyrovnal s rozhodnutím najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo/103/2018 a riadne zdôvodnil odklon. Vzhľadom na povahu veci vyhodnotil, že odklonom súčasne týmto došlo k naplneniu dovolacieho dôvodu podľa § 420, písm. f) CSP. Vzhľadom na skutočnosť, že túto procesnú vadu nie je možné odstrániť v štádiu odvolacieho konania, dovolací súd zrušil aj dotknutý výrok súdu prvej inštancie s tým, že súd v ďalšom konaní o zmene úpravy práv výkonu rodičovských práv a povinností nanovo rozhodne aj o návrhu otca na zverenie detí do striedavej osobnej starostlivosti. Dovolací súd týmto rozhodnutím neprejudikuje skutkové okolnosti na základe ktorých má súd prvej inštancie rozhodnúť. Vzhľadom na časový odstup je potrebné prejsť túto vec prednostne.

Dovolanie podľa § 421 ods. 1, písm. b) CSP

26. Podľa § 421 ods.1 písm. b) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok („CSP“) Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená.

27. Preskúmaním veci dovolací súd zistil, že konanie vo veci začalo na základe návrhu otca maloletých detí, ktorý bol súdom prvej inštancie zamietnutý. Súd prvej inštancie v rámci tohto konania zmenil (rozšíril) úpravu styku otca s maloletými deťmi, keďže dospel k záveru, že ani doteraz upravený styk nezodpovedá zistenému skutočnému stavu a najlepšiemu záujmu maloletých detí.

28. Otec v dovolaní nastolil právnu otázku, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu nebola vyriešená. Táto otázka sa týka jednotnosti konania začatého na základe návrhu otca o zmenu úpravy výkonu rodičovských práv v časti zverenia maloletých detí z osobnej starostlivosti matky na striedajú osobnú starostlivosť. Nesprávne posúdenie právnej otázky dovolateľ videl v tom, že v konaní o úprave

výkonu rodičovských práv a povinností (podľa § 111 písm. b) CMP) začatého na jeho návrh , nie je možné za daných okolností oddeliť konanie o určitej forme starostlivosti rodičov o svoje maloleté deti (napríklad SOS). Uviedol, že vzájomné rodinné vzťahy medzi rodičmi a deťmi ako aj medzi rodičmi navzájom sú tak dynamické, že vylúčiť určitú formu starostlivosti v čase, keď sa odvolacím súdom zrušená úprava styku vracia súdu prvej inštancie na nové konanie, kde môže prebiehať ďalšie zdĺhavé dokazovanie. Vzhľadom na zistenú existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 420, písm. f) CSP a § 421 ods.1, písm. a) CSP sa dovolací súd už dovolacím dôvodom podľa § 421 ods.1, písm. b) CSP nezaoberal.

29. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.